lasele kindlustuseks. Sellepärast oli vastupanek ka tugev ja ainult partisaanide vääramata julgus ja vaenlase ümberhaaramine sundis lätlasi, sõjavarustust — suurtükke, kuulipildujaid ja püsse — maha jättes, korratult põgenema. Vaenlased katsusid veel kolmel kohal peatuma jääda, kuid asjata, ja samal päeval jõudsid partisaanid Puka alla, kus neil vastu seisis veel suurtükkide ja kuulipildujatega varustatud ilmasõjas kuulsaks saanud 6. Tukkumi polk, kes Ükskülа all oli tagasi löönud sajad sakslaste pealetungimised. Kuid lühikese võitluse järel purustati polk, kes varustust maha jättes laiali põgenes. 26. jaanuariks oli Rõngu vaenlastest täiesti puhastatud.

Koolid said alguse 1765. a. patendi (käskkirja) põhjal. 1775. a. on Aakre, Uderna, Suur-Rõngu, Hellenurme, Vana-Kirepi ja Uue-Kirepi mõisal koolid ning kiriku juures köstrikool. 1834. a. on koole juba 9, 1882. a. aga töötavad Koruste, Raigaste, Astuvere, Väike-Rõngu, Kirepi, Uderna, Hellenurme, Soontaga, Põhu ja Pühaste kool ning Rõngu kihelkonna-kool.

1850. a. on asutatud Rõngu õigeusu kihelkonna-kool, millele hiljemini venestuse sihiga katsuti avada mitmes kohas järgemööda, nagu Pühastes, Teedlas, Tilgal, Pastakul, Raigastes, Pedastel ja mujal, abikoole, aga ühestki katsest ei kujunenud elujõulist kooli, nii et iga üksik neist pea peale avamist kinni jäi (ainult Pühaste abikool töötas 1917. aastani).

1891. a. asutatakse Udernasse haridusministeeriumi 2-kl. algkool. Astuvere kool jäi kinni 1915. a. ja ühendati Raigaste kooliga. 1919. a. viiakse Hellenurme kool mõisa üle, kus ta praegugi asub. 1918. a. jäi seisma Uderna endine Vene haridusministeeriumi algkool ja 1919. a. moodustatakse ta kõrgemaks algkooliks ümber. Põhu kool viiakse 1919. a. Aakre mõisa härrastemajja üle (endine koolimaja põles ära). 1919. a. moodustatakse ka end. Rõngu kihelkonna-kool kõrgemaks algkooliks ümber. Rõngu (Tilga) end. õigeusu kihelkonna-kool moodustatakse 1919. a. algkooliks.

Muinasjäänused. K i v i a j a s t on pärit silmaga kivikirves, mis on leitud Hellenurme vl Vutipalu Kutsari väljalt.

R a u a - a j a kalme võib olla Kivivare Koruste kl Jaasi tl maal.

V a r e m a r a u a - a j a kalme on Aakre Kivivare tl põllul, umbes 1.5 km Puka jaamast põhjas, kust on selle uurimisel leitud muu seas pronksist ketassõlgi, kaarsõlgi, sõrmuseid, erisuguseid ripatseid jne.

N o o r e m a s t r a u a - a j a s t on tuntud 1 araabia raha, mille leiukoht täpsamalt tundmata.

M a a l i n n u on 2: 1) Vooremägi Virtsjärve idakaldal, Pikasilla lähedal; 2) Linnamägi Aakre Kivivare tl juures. Peale nende on rahvalt teateid 2-st mäest, mis võisid olla linnamäed, kuid kindlaks ei saa seda pidada: 1) Pangamägi Suure-Rõngu ms metsas, mõisa ja Pühaste küla vahelise tee ääres; 2) Aakre ms metsas Virtsjärve lähedal niinim. Valli- või Sälgimägi.

Mõisad. R õ n g u m õ i s a (saksa k. Schloss Ringen), kirikust 1.7 km loode pool. Oli orduajal v. Tödwen'ite soo omandus, kes